

अ भागः
(बहुविकल्पप्रश्नाः)

अनुप्रयुक्त व्याकरणम्।

I , सन्धिं सन्धिविभागं वा कुरुत ।

1,पुनरुवाच 2,मुनिरानयत् 3,गुरुः +उवाच 4,शिशुर्हसति 5,पितुः + इच्छा

II ,उचितैः शब्दरूपैः वाक्यानि पूरयत ।

- 1,जनाः-----विश्वासं कुर्वन्ति।(राजन्)
- 2,अहं ----- वदामि । (आत्मन्)
- 3,राधा ----- निपुणा अस्ति।(गौता)
- 4,----- उपरि पताका अस्ति। (रथ)
- 5,अहं ----- कृते आपणं गच्छामि। (पुस्तक)
- 6, पुत्रः ----- विना रोदिति । (मातृ)

III उचितैः लट् लकाररूपैः वाक्यानि पूरयत ।

- 1,शिक्षिकाः छात्रान् ----- । (आ+ दिश्)
- 2, अहं पञ्चवादने ----- । (उत् + स्था)
- 3, भक्तौ मन्दिरं ----- (प्र + विश्)
- 4,युवां कदा ----- ? (प्रति + आ + गम्)
- 5,महिला कृपात् जलं ----- । (आ+ नी)

IV धातुप्रत्ययानां संयोगं विभागं वा कुरुत।

- 1,बालौ गृहकार्यं ----- (कृ + क्तवतु)
- 2, नारी देवं ----- । (नम् + क्तवतु)
- 3,वाहनानि मार्गे चलितवन्ति ।
- 4,वयं मित्राणि दृष्टवत्यः।
- 5,रमेशः प्रश्नं ----- । (प्रच्छ् +क्तवतु)

V उचितैः अव्ययैः वाक्यानि पूरयत।

- 1, परिश्रमिणः ----- सफलाः भवन्ति ।
- 2, यदि त्वं पठसि ----- विजयं प्राप्नोषि।
- 3, भवान् ----- नगरात् आगच्छति ?
- 4, सः सम्यक् कार्यं करोति ----- धनं न प्राप्नोति ।

तर्हि , किन्तु , एव , तदा , कथम् ,

VI संख्यानामानि संस्कृतभाषायां लिखत ।

क,75 ख,53 ग,60 घ,72 ङ,64

आ भागः

(वर्णनात्मकाः प्रश्नाः)

अपठितावबोधनम्

VII. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत ।

§ कस्मिंश्चित् अरण्ये अनेके पशवः वसन्ति स्म। एकदा पशूनां राजा सिंहः रोगपीडितः अभवत्। एकं शृगालं विहाय सर्वे पशवः रोगपीडितं नृपं द्रष्टुमागताः। एकः उष्ट्रः नृपाय एतत् न्यवेदयत् यत् अहंकारिणं शृगालं विहाय सर्वे भवन्तं द्रष्टुमागताः। एतच्छ्रुत्वा सिंहः क्रोधितोऽभवत्। स्वमित्रैः एतत्प्राप्त्वा शृगालः शीघ्रमेव सिंहस्य समीपे प्राप्तः। क्रोधितेन सिंहेन विलम्बेन आगमनकारणं पृष्ठः शृगालोऽवदत् यदहं तु सर्वप्रथममागन्तुम् ऐच्छम् परं चिकित्सकात् औषधमपि आनेयमिति विचिन्त्य तत्रागच्छम्। तच्छ्रुत्वा प्रसन्नः सिंहः औषधविषये पृष्ठवान्। शृगालः अवदत् यत्तेन औषधं तु न दत्तं परं कृपापरो भूत्वा चिकित्साक्रमम् उक्तम् यत् उष्ट्रस्य रक्तपानेनैव रोगस्य शान्तिः भविष्यति। तदा सिंहः उष्ट्रमाहूतवान्। भक्त्या आगतं च तं मारयित्वा तस्य रक्तं पीतवान्। एवं स्वपिशुनतायाः दुष्फलम् उष्ट्रेण स्वयमेव प्राप्तम्।

(व्याकरणवीथिः पृष्ठ 136-137)

प्रश्नाः -

I. एकपदेन उत्तरत -

- (i) चिकित्सकेन किम् उक्तमासीत्?
- (ii) शृगालः शीघ्रमेव कस्य समीपे प्राप्तः?
- (iii) उष्ट्रेण कस्याः दुष्फलम् प्राप्तम्?
- (iv) अनेके पशवः कुत्र वसन्ति स्म?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत -

- (i) क्रोधितेन सिंहेन किं पृष्ठम्?
- (ii) चिकित्सकेन कीदृशं चिकित्साक्रमम् उक्तम्?
- (iii) कं विहाय सर्वे सिंहं द्रष्टुमागच्छन्?
- (iv) सिंहः उष्ट्रमाहूय किं कृतवान्?

III. यथानिर्देशम् उत्तरत -

- (i) 'प्रसन्नः सिंहः' इति अत्र विशेष्यपदं किम्?
- (ii) 'त्यक्त्वा' इत्यर्थे किं पदम् अनुच्छेदे प्रयुक्तम्?
- (iii) अस्य अनुच्छेदस्य कृते समुचितं शीर्षकं लिखत।

खण्डः - ख,रचनात्मकं कार्यम् ।

VIII चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया त्रीणि वाक्यानि संस्कृतेन लिखत।

मञ्जूषा— महिलाः, वृक्षः, शाखायाम्, कूपात्, घटम्, पुष्पाणि, नरः, निष्कासयति, पाययति, तिष्ठति, उपविशति, जलम्, तत्र, दूरे, शनैः।

IX. संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत ।

1, Students are bowing to the teacher.

2, Mostly, I go to the city today.

3, I am sitting in the garden.

4, They both are coming from the village.

5, Rama killed Ravana.

पठितावबोधनम्

X ,एकपदेन उत्तरं लिखत।

XI, पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

XII श्लोकं पठित्वा अन्वयं पूर्णरूपेण लिखत।

XIII रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

1,पर्यावरणं नितान्तं दूषितं भवति।

2, वृक्षाः शीतलच्छायां यच्छन्ति।

3,फुफ्फुसं शरीरे कार्यं करोति।

4,मानवजीवने वृक्षाणां महत्त्वं वर्तते।

5,वृक्षाः वायोः वेगस्य दिशायाः अपि नियन्त्रणं कुर्वन्ति ।

XIV शब्दानां अर्थम् आङ्गलभाषया लिखत।